

IZ MOJE KONCILSKE BILJEŽNICE

CRKVA SIROMAHA

Za vrijeme četvrtog zasjedanja Koncila radila je internacionalna grupa biskupa u Rimu pod predsjedanjem biskupa Tournai oca Charlesa Marije Himmera. Sjednica te grupe su se održavale svake sedmice, a držali su predavanja i referate kardinali, kao što je kard. Lercaro i periti, kao što su o. Bernard Häring, o. I. Congar, o. P. Pauthier itd. Tema svih tih predavanja, referata i raspravljanja bila je uvijek ista: »L' Eglise des pauvres« — »Crkva siromaha«. Bile su priređene koji puta i zajedničke molitve, npr. jednom, pri koncu koncila, koncelebracija u katalombama.

Kao djelomični rezultat toga četirigodišnjeg rada ti su biskupi sastavili i dostavili svim koncilskim ocima dokument, koji se mogao nazvati »pravilom biskupskog života«. Neki su ga nazvali »Shema XVI«, jer da dopunja »Shemu XIII« to jest sadašnju pastoralnu konstituciju: »Crkva u savremenom svijetu.« Potpisnici toga dokumenta ipak su ostali u tajnosti pred kancilskim ocima.

ODRICANJE OD BOGASTVA

1. Nastojat ćemo živjeti običnim životom kojim živi naš narod s obzirom na stanovanje, hranu, prevozna sredstva (to znači da neće upotrebljavati luksusne automobile) i sve što je s tim u vezi.

2. Nećemo posjedovati ni nepokretna ni pokretna dobra ni bankovne račune na vlastitom imenu. Odričemo se privatnog posjedovanja na korist naših biskupija. Sve što se bude moralo posjedovati uknjižit ćemo na naše biskupije ili na socijalne i karitativne ustanove.

3. Nastojat ćemo da nas se ne naziva, bilo usmeno bilo pismeno, imenima i naslovima koji znače veličinu i moć npr. preuzvišeni, prečasni, monsinjore itd. Više volimo da nas se naziva evanđeoskim imenom »oče« (ili barem »gospodine« prema prilikama — op. moja).

ODRICANJE OD PRIVILEGIJA

1. Izbjegavat ćemo u našem vladanju i u našim društvenim odnosima sve privilegije i sve prednosti koje uživaju bogati i moćni; na primjer: nećemo priređivati svečane objede i primanja za bogate i moćne nećemo prihvaćati

pozive, da dolazimo na takove objede i primanja. Nećemo dozvoliti razne klase u vjerskim službama za pokojne, za vjenčanja itd.

2. Tumačit ćemo našim vjernicima da su njihovi darovi koje daju crkva-ma ili crkvenim ustanovama dio bogoštovlja, apostolata ili socijalne akcije. Na taj način treba izbjeći svako sticanje privilegija u crkvi i dodvoravanje crkvenim ljudima.

3. Posvetit ćemo u prvom redu svoje vrijeme apostolatu i pastvi radnika i siromašnih slojeva naroda, a da to ipak ne naškodi drugim grupama u biskupiji. Naročito ćemo davati podršku svećenicima koji su dušobrižni siromašnog svijeta i siromašnih radnika i onih svećenicima koji sami žive siromašno poput radnika.

KARITATIVNI I SOCIJALNI RAD

1. Obavezujemo se da ćemo živjeti, zbog pastoralne ljubavi, u zajednici života s našom braćom u Kristu svećenicima, redovnicima i laicima tako, da naš život bude doista služenje drugima. Obavezujemo se da ćemo na taj način svoj život obnoviti »skupa s drugima«. Nastojat ćemo odgojiti suradnike, da budemo više duhovni inicijatori, nego svjetovni šefovi. Nastojat ćemo biti pristupačni i otvoreni prema svakom čovjeku, bez obzira kojoj vjeri pripadao.

2. Trudit ćemo se da u svijetu zavlada pravedniji socijalni poredak, dostojan sinova čovječjih i sinova Božjih...

Zaključak. Pošto se vratimo u naše biskupije, objavit ćemo našim svećenicima i vjernicima ove naše odluke moleći ih, da nas pomognu svojim razumijevanjem, svojom suradnjom i svojom molitvom.

Naravno da sam i ja bio među potpisnicima.

Na području tih ideja našao sam se u suglasnosti s mnogim osobama s kojima na području drugih ideja nisam bio uvijek u potpunoj suglasnosti, dapače sam se kadikada s njima i razilazio.

U početku nisam ni znao da postoji pokret među koncilskim ocima pod nazivom »L' Eglise des pauvres«, dapače da postoji prava organizacija s predsjedništvom, s komisijama i potkomisijama u pozadini koncila, dok nisam držao u koncilu govor o siromaštvu biskupa, dne 23. X 1963. Tada me je došao posjetiti u moj hotel, u kojem sam tada stanovao S. Thomaso di Villanova, Viale Romania 7, o. Pavao Gauthier, inače moj znanac s hodočašća u Svetu zemlju 1962. godine. Začudio sam se, kada sam ga vidio i čuo s njegovim svećenicima radnicima, s kojima je bio u društvu, kako samo oduševljeno govori. On mi je tada otkrio taj novi, meni do tada nepoznati, zakoncilski svijet i pozvao me na sjednice u Belgijski kolegij. Podsjetio sam ipak o. Gauthiera, zbog iskrenosti u daljnjim odnosima, da mi se njegova egzegeza i biblijska teologija nisu mnogo svidjele u Palestini 1962. godine. On je rekao da to ništa ne smeta. Dapače je bio veseo što je našao jednog sumišljenika na tom pastoralnom području, koji se inače s njim u svemu ne slaže na dogmat-skom području. Tu sam zapazio širinu francuskog demokratizma, ali i upornost u pristajanju uz vlastite ideje u njihovu ostvarivanju. Kasnije smo opet ustanovili neke razlike i na pastoralnom području. O. Gauthier npr., misli da se uglavnom svi današnji svećenici treba da pretvore u svećenike — radnike (kao što je bio sv. Pavao), dok sam ja uvijek mislio da svećenici-radnici mogu postojati u crkvi, ali da oni treba da uglavnom ostanu iznimka. To znači da svećenici velikom većinom treba da žive od apostalskog rada, kao sv. Petar.

Tako je dakle počelo to poznanstvo. Od onda primam iz Bruxellesa bilten »L' Eglise des pauvres«, a od nedavna i časopis »Courrier communautaire«, koji izlazi svaka dva mjeseca u Monsu, u Belgiji, kao »glasilo internacionalnog centra za komunitarni život«, osnovanog krajem prošle godine baš u Monsu (biskupija Tournai).

Prigodom onog govora o siromaštvu biskupa približili su mi se u koncilskoj dvorani tezejci o. Roger Schutz i o. Maks Thurian i pozvali me u svoj rimski stan na objed i zajedničku molitvu. On su mi rekli da su oduševljeni idejama o komunitarnom životu biskupa, svećenika i po mogućnosti svih kršćana i da su oni te ideje već proveli u život. Oni su se naime odrekli i svog kolektivnog redovničkog posjedovanja i osnovali su jedan kolektiv ili zajednicu materijalnih dobara skupa sa seljacima Taizea. Otac ili, kako se on radije naziva, brat Schutz mi je pričao da su oni to učinili pod uplivom enciklike Ivana XXIII: Mater et Magistra. Izrazili su mišljenje da će se unija provesti među siromašnim svijetom, koji ne bude imao ništa svoga, u kršćanskim kolektivima, osnovanim na temelju kršćanske pravednosti i ljubavi, u kršćanskoj vjeri i slobodi. Tada sam pomislio na besmrtnog Tomu Morusa i njegovu Utopiju.

Zaista sam se divio tim ljudima: njihovoj pobožnosti, njihovom svojevremnom siromaštvu, njihovoj ljubeznosti, njihovoj širini duha, njihovoj ekumeničnosti. Dobio sam utisak da su to Božji ljudi.

Poslije su me svake godine, to jest 1964. i 1965. pozvali na večeru i zajedničku molitvu u njihovoj bogomolji, u kojoj se na oltariću nalazi ikona Kristova, a na zidu ikona Bogorodice. I 1964. i 1965. bio sad kod njih sa zagrebačkim nadbiskupom, dotično našim kardinalom Drom F. Šeperom.

Zadivilo me je u njihovom siromaštvu posebno pravilo, kojim se obavezuju da neće primiti ma od koga darove ni bilo kakovu milostinjku, nego da će živjeti od rada svojih ruku, kao sveti Pavao (a ne kao sveti Petar, koji je živio od doprinosa svojih vjerenika). Tu sam alternativu bio iznio u koncilu 1963. pa smo se o tom razgovarali i onda naravno prešli na temu svećenika radnika.

Spominjem još iz svoje koncilске bilježnice, da sam samo dva puta na sastanku grupe biskupa »Crkva siromaha«. Uvijek sam naime bio spriječen popodnevni sjednicama doktrinjalne komisije.

Pri koncu pak koncila izašla je iz štampe knjiga P. Gauthiera o crkvi siromaha, u kojoj su citirani moji interventi u koncilu i belgijskom zavodu, dapače jedan drugi citat iz tih mojih intervenata nalazi se na sa nim koricama te knjige. Neke su rečenice tu istegnute iz konteksta pa izgledaju ponešto pretjerane.

Evo toga citata: »Siromaštvo je temelj svake svetosti. Dok je crkva bila siromašna bila je sveta; kada se obogati razmjerno se umanjuje njezina svetost. Tridentinski je sabor uspješno obnovio biskupe obzirom na čistoću. Vatikanski I sabor je uveliko pridonio poslušnosti biskupa naglasujući papinski primat. Vatikanski II sabor mora uspostaviti siromaštvo u životu biskupa, svećenika, redovnika, čitave crkve. Ako smo mi bogati, kako možemo reći da je Crkva siromašna! Narod nas neće priznati za siromahe... Kao sveti Petar moramo živjeti od dobrovoljnih doprinosa našeg naroda. Kao sveti Pavao moramo živjeti od rada svojih ruku. Mi smo bili bogati i postali smo siromašni, hvala Bogu! Naš se je utjecaj na narod povećao zahvaljujući tom siromaštvu.«

Iz ovoga citata bi se moglo zaključiti kao da sam ja zadovoljan što sada nemam biskupskog doma, što se zgrade biskupskih sjemeništa u Splitu i Šibeniku i djelovi nekih samostana i župskih kuća ne nalaze u korištenju Crkve. Takovo bi tumačenje bilo pretjerano. Nikada nisam io fanatik »siromaštva« koje se poistovjetuje s bijedom. Služba se Božja ne može vršiti bez funkcionalnih zgrada; ne možemo odgojiti dječake i mladiće za svećenike bez sjemenišnih zgrada, u kojima će se odvijati škola i odgoj; samostani su

nam potrebni; potrebna bi nam bila i po koja tiskara, kao što smo imali u Splitu, Sibeniku, jer bez štampe crkva vrlo teško može vršiti svoj apostolat u naše vrijeme. Stoga nastojimo oko rješenja tih pitanja u dodiru s civilnim vlastima.

»Siromaštvo crkve« znači dakle primjenu u praksi prvog evanđeoskog blaženstva; znači ostvarivanje vječnog ideala čovječanstva: kršćanskog socijalizma. Taj ideal moramo ostvariti najprije mi svećenici pa onda i naši vjernici za nama.

Kasnije sam se sastao s istomišljenicima na tom području u Mješovitoj komisiji i u podkomisiji za redakciju III poglavlja II djela pastoralne kontitucije »Crkva u suvremenom svijetu«. Tu je bio, npr., o. Calvez, isusovac, profesor sociologije na katoličkom institutu u Parizu, pisac magistralne knjige o marksizmu. Kada sam mu rekao, da imam njegovu knjigu i da sam je čitao, osjetili smo se malo bližima, iako sam ja biskup i od njega stariji po godinama.

Nedavno mi je neki naš ugledni svećenik-dekan rekao, da sam sigurno govorio o siromaštvu biskupa i, prigodom posljednjeg zasjedanja koncila, o siromaštvu svećenika, zato »da malo ukrasim svoj govor«. Začudio sam se neinformiranosti kod nas što se tiče toga pokreta.

Spominjem da sam imao u Rimu, 1963, i konferenciju za štampu, na poziv, o tim stvarima. Intervju o tom je izašao u koncilskoj agenciji štampe na 12 svjetskih jezika. Takovih sam intervjuova imao tri puta.

Mi smo katolici u nezavidnom položaju. Revoluciju sile ne možemo prihvatiti, a »revolucija ljubavi« radi veoma sporo na provođenju pravde i jednakosti u društvu. To svi uviđamo.

Ipak ostajemo vjerni do kraja Evanđelju ljubavi usprkos našoj slabosti.

o. dr. Frane Franić, biskup.

U PRASKOZORJE DANA

*Nadoh se u sebi samom,
u bijedi gole praznine.
I zgrčih se, i osjetih
da probadaš me — da lomiš me,
jer želiš me.*

A. Vlanko